

Når tankene har fått luft...

Min intensjon med denne spalten er egentlig å utlevere artikler og innlegg som går på det *faglige* eller *forvaltningsmessige*, eller uttalelser mot bedre vitende. Det beste er jo når jeg har fiskelykken med meg og haler i land en debatt. Derimot vil jeg være tilbakeholden med å harselere over menigmanns dårlige kunnskaper om botanikk. Alskens pludder om pene blomster, ville teorier om plantenes herkomst, bærturer og sopstuinger vil dere ikke finne her. Imidlertid – det går en grense: Dette er når institusjoner og selskap som burde vite bedre, enn si skulle ha kontaktet fagfolk først, blamerer seg med det mest vanvittige rør. Nedenstående botaniske utdrag fra avisreklamer for SAS (sakset fra to forskjellige annonser i Aftenposten) kvalifiserer til FJOTTEPRISEN:

«Mat fra viddene du flyr over

Hver eneste flyrute i Norge krysser en fjellvidde. Fjell og atter fjell utenfor flyvinduet. Man sitter lik-som og fryser litt på beina bare ved synet av det. Tanken på plutselig å befinne seg der nede. Myrvann i skoene og sånn. Isbreer. Kolonnekjøring. Men nå skal du høre en ting. Viddene du flyr over er fulle av eksotiske smaker. Fjellbeite-smak. Smyle og marikåpe som vokser der nede. Vet du hva de gjør? De lager verdens beste lammekjøtt. Kornblomst og unge løvetannblad er godt i salat. Einer og krekling blir spennende krydder. Eller hva med fjellbjørk i kokevannet til ørret og røye? Neste gang du flyr innenlands med SAS fra Oslo har vi gleden av å servere mat fra landet du flyr over...»

«Det betyr Norge det. Ikke laurbærblad i kokevannet til fjellørret. Men friske skudd av dverg-bjørk. Ikke peppermynte som tallerkenpynt. Men kronblad av ringblomst. Ekte, ren og sunn mat.»

Utdragene roper på en fagkonsulent. Kornblom er jo ikke akkurat det jeg forbinder med viddene under meg på en flytur. At ringblom «betyr Norge», er like riv, rav, ruskende galt som reklamens uthengte unorske peppermynteblad. Verken kornblom eller ringblom har noe med vill norsk flora å gjøre.

Dessuten: om noe «betyr Norge», er det vel ikke automatisk «ekte, rent og sunt» av den grunn? Slike avleggere av Gro Harlem Brundtlands herostratiske utsagn «Det er typisk norsk å være god» burde vi spares for. Dovregubben sa forresten «seg selv, nok».

Hva er forresten så galt med laurbær og peppermynte? I utsagnet ligger ikke bare hoven nasjonalisme, men like mye troen på at alt fra naturen, her representert ved fjellbeiter, smyle, marikåpe, *kornblom*, *ringblom* (!), fjellbjørk, og friske skudd av dvergbjørk, er godt og sunt i motsetning det «unaturlige» og «innførte» som laurbær og peppermynte. Dette er new age-tenkning som savner ett hvert vitenskapelig fundament. For eksempel inneholder «friskt» vann fra en fjellbakk som oftest atskillig flere skadelige bakterier enn det vannet du tapper fra krana i byen. Vår naturlige flora inneholder mange planter som er farlig giftige, som selsnepe, revebjølle eller tyrihjel, eller som er kreftframkallende, f.eks. landøyda og åkersvineblom. Den ville snøballsjampinjongen inneholder mer kadmium enn den dyrkede sjampinjongen. Og her dreier det seg ikke om jord som er kadmiumforgiftet fra industri ol.

Reklamebyråer og de institusjonene og selskapene reklamene blir skrevet for har et større ansvar for faglig pålitelighet enn menigmann overfor tilfeldige, uheldige uttalelser. Dette visvaset fra SAS styrker dessverre min mistanke til de ledende selskapenes syn på botanikk: Et fag man kan behandle på den mest skjødesløse måte uten at det tilsynelatende får noen konsekvenser.

Lyserød kornblom blir ved leilighet sendt SAS og dets reklamebyrå, JBR (hva nå den forkortelsen står for).

Klaus Høiland

«Norwegian Wood» – en kommentar

Klaus Høiland kommer i Blyttia nr.3/98 med et innlegg han har kalt «Norwegian Wood». Der tar han for seg endel debattinnlegg/publikasjoner fra skogbrukshold i det han kaller den pågående skogdebatt. Skogdebatt er jo i seg selv et ganske

vidt begrep og kan inneholde mye, men slik jeg forstår Høiland er sakens kjerne biologisk mangfold med tilgrensende tema.

Formålet med Høilands innlegg virker på meg noe uklart. Jeg kan ikke se at han kommer med konstruktive innspill eller oppklaringer omkring sin egen mening. Innlegget er preget av mange underforståtte poenger og tjener i hovedsak bare å sementere de fastlåste frontene i «skogdebatten». Eller er de så fastlåste? Dette kommer jeg tilbake til, men først vil jeg kommentere endel påstander i Høilands innlegg. Jeg håper disse kan virke i nyanserende og rydde opp i endel feilaktige påstander han kommer med.

1. Det har skjedd viktige ting i forståelsen av biologiske/økologiske sammenhenger omkring skogbruk de siste 50 år. Bildet nyanseres faktisk litegrann; enkelte arter er svært krevende/sårbare for skogbruk. Andre arter er mindre sårbare enn man først trodde. Heller ikke her er virkeligheten svart/hvitt.

2. Biologer og naturvernere er kanskje ikke synonyme begreper, men oppfattes ofte slik. Kanskje man i for stor grad har en sammenblanding av forvaltning og idealisme? Dette gjelder selvfølgelig for begge leire, og man burde sannsynligvis bli mer bevisst slike forhold.

3. Naturvernensiden bør akseptere at vernebehovet for en art kan gå ned hvis man blir oppmerksom på at arten er mer vanlig enn før antatt.

4. Biologene mistenker skogbruket for å være hovedårsaken til utryddelsen av skogsarter. Jeg minner bare her om K. Lyes innlegg for en tid tilbake der han maner til en viss ydmykhet fra botanikernes side i denne saken. Av elleve utryddede arter han gikk igjennom var én utryddet pga. hogst og ti utryddet pga. samling av botanikere. Jeg vil ikke benekte at skogbruk kan være en trussel, men det har skjedd veldig mye i skogforvaltningen de siste ti årene etter at disse spørsmålene kom på banen. I hvilke andre næringer har verneinteressene kommet i så godt inngrep som i skogbruket?

5. Høiland mener å kunne dokumentere at flere løvtrearter produserer bedre enn gran. Han viser her til tabeller for brennverdi som er et uttrykk for tørrstoffinnhold. Det interessante her er jo produksjon pr. tidsenhet. Her er det utført mye relevant forskning (Braastad 1967, Opdahl 1991, Børset og Langhammer 1966, Schober 1975, Møller og Nielsen 1959, Møller 1933.) På de beste bonitetene ligger gran sammen med osp, gråor og bøk på opptil 1,2 m³ /år/daa. Hengebjørk, eik og dunbjørk ligger på henholdsvis 8,5, 8,5 og 3,5 2 m³ /

år/daa. Når vi vet at gran/sitkagran trives utmerket selv i ytre kyststrøk, noe ikke løv gjør i like stor grad når det gjelder tilvekst, blir det skogfaglige rådet for høyest mulig produksjon helt klart gran. Dette gir også klart best økonomi for skogeier i skogreisingsstrøk.

I det hele tatt finner jeg Høilands innlegg tendensiøst og lite konstruktivt. Målet for naturvernere må jo være å få vernet mest mulig? Det er to grupper som sitter med nøkkelen til dette; skogbrukersida med eiere og forvaltning, samt naturvern med ideelle organisasjoner og forvaltning. Hvis vi kan bli enige om dette, er det jo en naturlig konsekvens å involvere begge parter. Høilands innspill er ekskluderende og bidrar ikke i så måte. Meningsinnlegg og publikasjoner fra skogbrukshold er heller ikke alltid objektive og nyanserte. Det tjener ikke skogbrukets sak. Men det tjener heller ikke vernesaken å sementere frontene.

Det jeg ofte savner fra naturvernhold er en forståelse av skogeiers virkelighet. Eiendommen har vært i familien i mange generasjoner og følelser er involvert fordi bonden oppfatter dette til å tilhøre den innerste private sfære. Det finnes en usynlig grense som verneinteressene ofte krysser i sin kamp for vern. De aller fleste gangene vil jeg si at dette er unødvendig. Det store flertall av skogeiere jeg er i kontakt med privat eller i jobbsammenheng har stor respekt for, og beskyttelsestrang ovenfor spesielle arter eller sårbare miljøer. Det blir oppfattet som en kvalitet ved eiendommen de synes er verdifull. Disse kvalitetene ligger der til tross for, eller kanskje pga. tidligere tiders bruk. Jeg vil minne om at forskningen stadig sterkere kan dokumentere at Norge har vært praktisk talt avskoget to ganger i historisk tid og at avvirkingen har ligget på dagens nivå (ca 10 mill m³ årlig) i mange hundre år. Skoglandskapet er et kulturlandskap i større grad enn vi har vært klar over tidligere.

Jeg tror vern av arter og miljøer i barskog vil være tjent med større grad av samarbeid mellom skogfaglige og rent biologiske miljøer. Det er også satt i gang en rekke slike prosjekter (Levende skog, miljøregistreringer i skog). De foreløpige resultatene er oppmuntrende og denne linjen bør uten tvil følges opp videre – av begge sider.

Finn Roar Bruun
hobbybotaniker/fylkesskogmester